

[.....]

ΜΕΓΙΣΤΗ ΑΠΟΥΣΙΑ
ΕΝΟΧΗ ΣΙΩΠΗ
ΣΙΩΠΗΛΗ ΣΥΓΓΝΩΜΗ

performative / επιτελεστική πορεία

[.....]

**ΜΕΓΙΣΤΗ ΑΠΟΥΣΙΑ
ΕΝΟΧΗ ΣΙΩΠΗ
ΣΙΩΠΗΛΗ ΣΥΓΓΝΩΜΗ**

Κυριακή 3 Νοεμβρίου 2019
11.30 Πλατεία Ελευθερίας

συνδιοργάνωση

Τμήμα Αρχιτεκτόνων ΑΠΘ, Άτυπο Στούντιο νεοΠοιητικής, Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών & Ανατολικών Σπουδών Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Εργαστήριο Μελέτης του Πολιτισμού, των Συνόρων & του Κοινωνικού Φύλου, Τμήμα Θεάτρου ΑΠΘ, Σχολή Καλών Τεχνών ΑΠΘ, Τμήμα Κινηματογράφου ΑΠΘ, Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος (ΚΘΒΕ), MOMus - Μητροπολιτικός Οργανισμός Μουσείων Εικαστικών Τεχνών Θεσσαλονίκης, Τμήμα Πολιτικών Επιστημών ΑΠΘ, Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης (ΦΚΘ)

*Αμπαρβάνελ, Φαρίας, ίσως Πινέδο,
φυλανε ακόμα, από της Ισπανίας
τους ανόσιους διωγμούς μακριά τώρα,
το κλειδί κάποιου σπιτιού στο Τολέδο.*

*.....
το κλειδί του αδύτου που πέταξε κάποιος
μες στο γαλάζιο, όταν ο ρωμαίος όρμησε με βία
και κάποιου χέρι τ' άρπαξε στον ουρανό.*

(La llave en Salónica, Jorge Luis Borges, μτφ. Δ. Καλοκύρης)

Η Θεσσαλονίκη απελευθερώθηκε από τους Ναζί στις 30 Οκτωβρίου του 1944 με μια μέγιστη απουσία πενήντα περίπου χιλιάδων Θεσσαλονικέων Εβραίων. Αυτή η μέγιστη απουσία είναι βασικό συγκροτησιακό στοιχείο του μεγάλου συμβάντος της απελευθέρωσης της πόλης της Θεσσαλονίκης. Για αυτήν την ημέρα έχουμε εικόνες και περιγραφές προφορικές και γραπτές από τις εφημερίδες της εποχής, χωρίς την ελάχιστη αναφορά στη απουσία των Εβραίων του Ολοκαυτώματος, περίπου μέχρι τη δεκαετία του 80. Το αστικό επιτελεστικό συμβάν σιωπηλής συνώμης, του συνόλου του πληθυσμού και του συνόλου των θεσμικών Αρχών της πόλης, από τους απόντες του Ολοκαυτώματος, εντάσσε-

ται στο μεγάλο παρόν της απελευθέρωσης της Θεσσαλονίκης από τους Ναζί, δηλαδή εντάσσεται στον εθνικό κορμό και όχι στην «Εβραϊκή μειονότητα» καθεαυτή. Προτείνεται, λοιπόν, στο πλαίσιο της επετείου της απελευθέρωσης της πόλης της Θεσσαλονίκης από τους Ναζί, να συνδιοργανωθεί ενός τύπου αστικό επιτελεστικό συμβάν, ως έργου τέχνης, φέρον τη σιωπηλή μνήμη των νεκρών-απόντων, και την ελεύθερη εσωτερική προσωπική συγνώμη, στη διάρκεια της υλοποίησης αυτού του συμβάντος. Αυτός ο τύπος αστικού επιτελεστικού συμβάντος έχει τα εξής χαρακτηριστικά: την πραγματοποίηση μιας επιτελεστικής πορείας που θα ξεκινήσει από την Πλατεία «Ελευθερίας», γνωστή και από το Μαύρο Σάββατο του Ιουλίου του 1942. Εδώ θα υπάρξει η παρουσίαση κάποιων φωτογραφιών από αυτό το συμβάν, όπως και φωτογραφιών από το γλυπτό του γλύπτη Γιώργου Λάππα -μικρή υπαίθρια έκθεση. Η πορεία θα διασχίσει τη Λεωφόρο Νίκης, την Αγίας Σοφίας, στην Πλατεία της οποίας θα γίνει ολιγόλεπτη στάση προκειμένου να αναγνω-

στεί η περιγραφή του Γιώργου Ιωάννου για την ημέρα της απελευθέρωσης της Θεσσαλονίκης. Η πορεία θα συνεχιστεί στην Εγνατία οδό και θα καταλήξει στο campus του Α.Π.Θ., τόπο του μεγαλύτερου Εβραϊκού κοιμητηρίου, που καταστράφηκε και με την συνέργεια του Δήμου Θεσσαλονίκης και αργότερα για την κατασκευή του Πανεπιστημίου. Εδώ θα αναγνωστούν τέσσερα ποιήματα: της Ραχήλ Εϊντζελ Νάγκλερ, του Χόρχε Λουίς Μπόρχες (αφιερωμένο στους Εβραίους της Θεσσαλονίκης), του Μανόλη Αναγνωστάκη και του Μάρκου Μέσκου. Επίσης θα τραγουδηθούν δυο τραγούδια ένα σεφαρδίτικο και ένα είδος ύμνου-θρήνου, αφιερωμένο στους νεκρούς της κατοχής από τους Ναζί. Εδώ θα λήξει το αστικό επιτελεστικό συμβάν, χωρίς ομιλίες, αλλά μοιράζοντας σε όλους τους συμμετέχοντες μια μαυρόασπρη καρτ-ποστάλ, που στη μια όψη θα έχει το Εβραϊκό νεκροταφείο και στην άλλη απόσπασμα από το ποίημα του Paul Celan, *Φούγκα του Θανάτου*.

ΟΙ ΟΡΓΑΝΩΤΕΣ ΚΑΛΟΥΝ

ΤΟΥΣ ΔΗΜΑΡΧΟΥΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΤΟΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΗ, ΤΟΥΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΕΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ, ΤΟΝ ΡΑΒΙΝΟ, ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΙΣΡΑΗΛΙΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ, ΤΟΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ, ΤΟΝ ΕΠΙΚΕΦΑΛΗΣ ΤΟΥ 3ου ΣΩΜΑΤΟΣ ΣΤΡΑΤΟΥ, ΤΟΝ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΤΗΣ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗΣ, ΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΤΟΥΣ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥΣ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ, ΤΟΝ ΓΕΡΜΑΝΟ ΠΡΟΞΕΝΟ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ ΠΡΟΞΕΝΟΥΣ, ΤΟΥΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥΣ ΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ (ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟΥ, ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ, ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ, ΦΟΙΤΗΤΩΝ, ΒΙΟΤΕΧΝΩΝ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΩΝ), ΤΟΝ ΠΡΥΤΑΝΗ ΜΕ ΤΗ ΣΥΓΚΛΗΤΟ ΤΟΥ Α.Π.Θ. ΟΠΩΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΑΤΕΙΘ, ΤΟΥΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ (ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ, ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ, ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ, ΤΟΥ ΤΕΛΜΟΓΛΕΙΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ

ΠΟΛΙΤΕΣ ΚΑΙ ΘΕΣΜΟΥΣ

ΤΕΧΝΩΝ, ΤΟΥ ΕΒΡΑΪΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ), ΤΟΝ ΕΦΟΡΟ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ, ΔΗΛ. ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΣΗΜΕΡΙΝΟΥΣ ΘΕΣΜΙΚΟΥΣ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΥΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ. Η ΗΜΕΡΑ ΕΠΙΤΕΛΕΣΗΣ ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΑΝΤΟΣ ΘΑ ΕΙΝΑΙ Η 3Η ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2019, Η ΠΡΩΤΗ ΚΥΡΙΑΚΗ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΝΑΖΙ ΤΟ 1944. Η ΕΚΚΙΝΗΣΗ ΘΑ ΓΙΝΕΙ ΣΤΙΣ 11.30 ΤΟ ΠΡΩΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΑΙ Η ΛΗΞΗ ΥΠΟΛΟΓΙΖΕΤΑΙ ΓΥΡΩ ΣΤΙΣ 1.30 ΤΟ ΜΕΣΗΜΕΡΙ ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ. ΤΟ ΕΝ ΛΟΓΩ ΕΠΙΤΕΛΕΣΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΥΛΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΑΠΑΞ, ΓΙΑΤΙ Η ΣΥΓΓΝΩΜΗ ΔΙΝΕΤΑΙ ΜΙΑ ΦΟΡΑ, ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΑΔΙΚΗ.

Το περιεχόμενο του εν λόγω έργου συνίσταται: α) από τα συγκεκριμένα ιστορικά γεγονότα (απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης από τους Ναζί, Ολοκαύτωμα των Εβραίων της πόλης), β) την εσωτερική αντίφασή αυτών των γεγονότων: μέγιστη παρουσία του γεγονότος της απελευθέρωσης της πόλης, την ίδια στιγμή, η μέγιστη απουσία των Εβραίων του Ολοκαυτώματος από αυτήν, γ) την καταστροφή του μεγαλύτερου εβραϊκού κοιμητηρίου, και δ) την εσωτερική αφηγηματική μνημονική πλοκή όλων αυτών. Αυτά τα στοιχεία συγκροτούν ένα είδος τραύματος, και επομένως ένα είδος κοινωνικού δράματος στο σώμα της πόλης της Θεσσαλονίκης, της δεύτερης πόλης σε τέτοιο βαθμό απώλειας εβραϊκού πληθυσμού στην Ευρώπη και ίσως στον κόσμο. Η επιτελεστική πορεία: μέγιστη απουσία/ένοχη σιωπή/σιωπηλή συγνώμη συγκροτεί μια ενδεχόμενη ζωντανή ποιητική δομή, αυτού του είδους του δράματος, της οποίας η συ-

γκρότηση αποτελείται από τρεις τόπους και την ενδιάμεση πορεία που τους συνδέει: την πλατεία Ελευθερίας, όπου οι Ναζί με επιδεικτικό τρόπο προσπάθησαν να ταπεινώσουν τον ανδρικό Εβραϊκό πληθυσμό. Ο γλύπτης Γιώργος Λάμπας εμπνεύστηκε από αυτήν την τελετουργική ταπείνωση και δημιούργησε ένα γλυπτό, επικαιροποιώντας το θέμα της ακραίας βίας σε σχέση με την ανάληψη προσωπικής ευθύνης εντός ενός εξουσιαστικού μηχανισμού. Η κριτική συνύπαρξη αυτών των φωτογραφιών, ως μικρή υπαίθρια έκθεση, σήμερα, συγκροτεί την εκκίνηση της επιτελεστικής πορείας. Μια εκκίνηση, που είναι η αρχή μιας αφηγηματικής επιτελεστικής πορείας, η οποία έχει ως αρχή την Πλατεία Ελευθερίας ως τόπο που προμήνυε το Ολοκαύτωμα, έχει ως μέση την Πλατεία της Αγίας Σοφίας (απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης από τους Ναζί, χωρίς την παρουσία των πενήντα περίπου χιλιάδων Εβραίων του Ολοκαυτώματος), και ως τέλος το Campus του Α.Π.Θ., όπου υπήρξε και το Εβραϊκό κοιμητήριο της πόλης, σύμβολο των νεκρών απόντων (σήμερα το μνημείο του Ολο-

καυτώματος). Αυτά τα τρία αφηγηματικά στοιχεία, και η ενδιάμεση πορεία, συγκροτούν τη δομή μιας αφηγηματικής πλοκής και ενδεχομένως ένα επιτελεστικό έργο τέχνης ως συμβάν της αλήθειας. Η εκτίμηση είναι ότι η συγκεκριμένη πρόταση είναι σημαντική για την πόλη της Θεσσαλονίκης. Κι αυτό γιατί η δομή και το περιεχόμενο της εν λόγω πρότασης συγκροτεί εκφάνσεις της «οντολογικής» ταυτότητας της, όχι μόνο για την ίδια την πόλη της Θεσσαλονίκης, αλλά παραδειγματικά για κάθε πόλη. Επιπλέον γιατί αυτή η πρόταση θα μπορέσει να ακουμπήσει το σύνολο της πόλης (θεσμούς και κατοίκους) στο πλαίσιο ενός μεγίστου συγκροτησιακού συμβάντος της ίδιας της πόλης. Συγχρόνως μέσω αυτού του συμβάντος θα μπορέσει να αγγίξει με ποιητικό τρόπο σύγχρονα φαινόμενα πλανητικής εμβέλειας, στο πλαίσιο μιας global-local μεταναυτερικότητας.

Τμήμα Αρχιτεκτόνων ΑΠΘ, πρόεδρος
Αλκμήνη Πάκα

Άτυπο Στούντιο νεοΠοιητικής

Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών κ Ανατολικών Σπουδών Πανεπιστημίου
Μακεδονίας, Εργαστήριο Μελέτης του Πολιτισμού, των Συνόρων κ του
Κοινωνικού Φύλου, πρόεδρος
Φωτεινή Τσιμπιρίδου

Τμήμα Θεάτρου ΑΠΘ., πρόεδρος
Δαμιανός Κωνσταντινίδης

Σχολή Καλών Τεχνών ΑΠΘ, κοσμήτορας
Ιακώβος Ποταμιάνος

Τμήμα Κινηματογράφου ΑΠΘ., πρόεδρος
Παναγιώτης Ιωσηφέλης

Κρατικό Θέατρο Βορείου Ελλάδος (ΚΘΒΕ), Τμήμα Πολιτικών Επιστημών
ΑΠΘ, πρόεδρος
Άρης Στυλιανού

MOMus-Μητροπολιτικός Οργανισμός Μουσείων Εικαστικών Τεχνών
Θεσσαλονίκης, Αν. Γεν. Διευθυντρια
Μαρία Τσαντσάνογλου

Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης (ΦΚΘ)

αναγνώσεις
Δημ.Ναζίρης, Χρ. Παπαδόπουλος, Χρ. Σωτηριάδου

άσματα
Σαβίνα Γιαννάτου

concept, κείμενα, επιτελ. διαδικασίες, Άτυπο Στούντιο νεοΠοιητικής
Φίλιππος Ωραιόπουλος, ομότιμος καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

[.....]

ΜΕΓΙΣΤΗ ΑΠΟΥΣΙΑ
ΕΝΟΧΗ ΣΙΩΠΗ
ΣΙΩΠΗΛΗ ΣΥΓΓΝΩΜΗ